

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ МОДУЛЯ «ОФТАЛЬМОЛОГІЯ» В МЕЖАХ ДИСЦИПЛІНИ «ЗАГАЛЬНА МЕДИЧНА ПІДГОТОВКА» В РЕЖИМІ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

©І. Л. Височина, І. В. Василевська

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»

РЕЗЮМЕ. Вітчизняна вища медична освіта нині перебуває в активному пошуку шляхів виходу з кризової ситуації, яка склалася в умовах пандемії COVID-19, та створення зручного для студентів формату набуття знань, особливо опанування практичних навичок, а також персоніфікованого спілкування в онлайн-режимі й базується на поглядах провідних вітчизняних спеціалістів медичної освіти щодо можливостей дистанційного навчання лікарів в режимі онлайн.

Мета – представити досвід опанування практичних навичок, а також персоніфікованого спілкування в онлайн-режимі під час викладання модулю «Офтальмологія» в дисципліні «Загальна медична підготовка» в умовах пандемії COVID-19.

Результати. Під час карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19, засвоєння модуля «Офтальмологія» в дисципліні «Загальна медична підготовка» відбувалося в дистанційному режимі за допомогою освітнього порталу Дніпропетровської медичної академії (<http://moodle.dma.dp.ua>) в режимі синхронного навчання, що забезпечувало швидкий і безпосередній зворотний зв'язок між викладачем і студентами в реальному часі, майже так само, як і під час звичайного очного навчання. Застосування активізувальних педагогічних стратегій залежало від формату практичного заняття, конкретної теми та персоніфікованого завдання, що отримували студенти. Необхідність перевірки базових знань із анатомії та фізіології обумовили зміст першого дня циклу з офтальмології – це виконання індивідуального завдання у вигляді малювання будови ока та допоміжного апарату ока за наданими зразками. Закріплення матеріалу, що засвоювалось у різні дні циклу «Офтальмологія», відбувалося завдяки перегляду навчальних фільмів, фотоілюстрацій з кафедральної відеотеки та роботи з малюнком будови ока, на якому необхідно було позначити структури ока, які зазнають уражень при різних захворюваннях (кон'юнктивіт, епісклерит, склерит, кератит, іридоцикліт, увеїт, ендоефтальміт, гострі запальні захворювання повік і слизних органів, гострий напад глаукоми, опіки, крововиливи та синдром сухого ока). Створення презентацій у програмі PowerPoint студентами в умовах дистанційного навчання, як аспекта самостійної роботи за обраною темою, дозволило студентам активніше включитися в процес навчання та сприяло розвитку інформаційної компетенції не тільки авторів презентацій, а й тих студентів, які слухали презентацію та оцінювали її.

Висновки. Поєднання різних форм опанування навчального матеріалу в умовах дистанційного навчання (традиційна лекція, практичне заняття з використанням малювання, створення презентацій в програмі PowerPoint), дозволяє розвивати різні пізнавальні сценарії опанування теоретичного матеріалу та практичних навичок.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: модуль «Офтальмологія»; пандемія COVID-19; дистанційне навчання; малювання; презентація.

Вступ. Вітчизняна вища медична освіта нині перебуває в активному пошуку шляхів виходу з кризової ситуації, яка склалася в умовах пандемії COVID-19, та обрання зручного для студентів формату набуття знань, особливо опанування практичних навичок, а також персоніфікованого спілкування в онлайн-режимі, і базується на поглядах провідних вітчизняних спеціалістів медичної освіти щодо можливостей дистанційного навчання лікарів у режимі онлайн [1].

У дисципліні «Загальна медична підготовка» модуль «Офтальмологія», порівняно з іншими модулями («Неврологія», «Дерматологія, венерологія», «Фізична реабілітація, спортивна медицина» та «Ендокринологія»), був найскладнішим і за умов очного навчання. Модуль триває 5 днів (30 навчальних годин), за які студенти повинні засвоїти 9 тем.

Під час карантинних обмежень, пов'язаних із пандемією COVID-19, засвоєння змісту модуля відбувалося в дистанційному режимі за допомо-

гою освітнього порталу Дніпропетровської медичної академії (<http://moodle.dma.dp.ua>) в режимі синхронного навчання. Це забезпечувало швидкий і безпосередній зворотний зв'язок між викладачем і студентами в реальному часі, майже так само, як і під час звичайного очного навчання, але ми застосували деякі активізувальні можливості.

До змістового модуля «Пропедевтика очних хвороб», на вивчення якого відведено 6 годин, входять теми «Клінічна анатомія, функції, рефракція ока» та «Основні об'єктивні методи обстеження ока та його додаткового апарату». Необхідність перевірки базових знань з анатомії та фізіології обумовили зміст першого дня циклу з офтальмології – це виконання індивідуального завдання у вигляді малювання будови ока та допоміжного апарату ока за наданими зразками.

Цей вибір ми зробили на підставі дослідження фахівців з Канадського університету Уотерлоу,

які переконливо довели, що малювання дуже корисне для роботи мозку. Завдяки малюванню поліпшується пам'ять, а запам'ятовування збільшується майже вдвічі. Відбувається це тому, що студент при малюванні обробляє інформацію кількома способами: візуально, кінестетично і семантично.

Крім того, за допомогою малюнка створюються ментальні образи об'єктів. Дуже важливо виділити один факт, який виявили в ході експериментів закордонні колеги, що підтверджено й нашим досвідом, який полягає в тому, що рівень навичок малювання не впливає на його переваги. Тобто, ця стратегія працює як для тих, хто вмів малювати, так і для тих, хто не має навичок малювання.

Дійсно, малювання є надійним відтворюваним засобом підвищення успішності, а також суттєво поліпшує запам'ятовування [2].

Також сьогодні ми широко використовуємо відеонавчальні матеріали з кафедральної відеотеки, які дозволяють полегшити дистанційне засвоєння практичних навичок з основних об'єктивних методів обстеження ока та його додаткового апарату, наприклад, «Зовнішній огляд (практика з офтальмології)», «Принцип роботи зору», «Клінічна рефракція, астигматизм» тощо.

У межах практичного заняття ми обов'язково знайомимо студентів із галузевим стандартом та чинною клінічною настановою «Комплексне обстеження ока та зору» (КНп 2019–139, жовтень, 2019 [3]).

Змістовий модуль «Клінічна офтальмологія» присвячений вивченню теми «Захворювання повік, кон'юнктиви, слізних органів, орбіти». При його вивченні спочатку студенти прослуховують лекцію за темою «Синдром червоного ока», яка висвітлює алгоритм діагностики та диференційної діагностики захворювань, що входять до цього синдрому, а саме: кон'юнктивіти, епісклерити, склерити, кератити, іридоцикліти, увеїти, енд офтальміти, гострі запальні захворювання повік і слізних органів, гострий напад глаукоми, опіки, крововиливи та синдром сухого ока. Закріплення матеріалу відбувається шляхом перегляду навчальних фільмів, фотоілюстрацій та роботи з малюнком будови ока, на якому необхідно позначити структури ока, які зазнають ураження при різних захворюваннях, відповідно до теми заняття.

На заняття, на якому вивчаються теми «Кератит», «Увеїти», «Катаракти», студенти заздалегідь одержують індивідуальне завдання і готують власні презентації. Використання комп'ютерних технологій зі створення презентацій в програмі PowerPoint в умовах дистанційного навчання як аспекту самостійної роботи дозволяє студентам

активніше включитися в процес навчання, наочно і ефективно представити матеріал. Створення студентами комп'ютерних презентацій організовує їх внутрішні пізнавальні мотиви, здійснюється в найзручніший з їх погляду, час, і за результатом, опосередковано, системно і гнучко управляється викладачем. Самостійна робота студента зі створення презентації надає навчальній задачі особистісного сенсу, підпорядковуючи виконанню цього завдання інші інтереси і форми зайнятості, дисциплінує, підвищує особисту відповідальність і приносить студенту задоволення в самовдосконаленні та самопізнанні. Робота над комп'ютерною презентацією глибше занурює студента в навчальне середовище і привчає самостійно орієнтуватися в ньому.

На початковому етапі підготовки презентації студент здійснює пошук, аналіз і відбір інформаційних ресурсів, які ми йому надаємо в якості рекомендованих для самостійної роботи навчальних матеріалів у програмі Moodle, оскільки глобальна комп'ютерна мережа Інтернет хоча і підвищує активність пізнавальної діяльності, але вимагає здатності аналізувати матеріал. Перевага підготовки презентацій за темою заняття полягає в можливості поєднання аудиторної і позааудиторної самостійної роботи студентів. Уміння демонструвати презентацію на онлайн заняттях позитивно позначається на розвитку інформаційної компетенції не тільки авторів презентацій, а й тих студентів, які переглядають слайди. Візуальна насиченість презентації (ілюстрації, фотографії) посилює ефективність сприйняття і запам'ятовування навчального матеріалу. При цьому відбувається одночасне запам'ятовування навчального матеріалу візуально, на слух, при коментуванні студентом – автором презентації, а також асоціативно через відтворювані на екрані зображення. Слід зазначити, що переваги самостійної роботи студентів зі створення презентацій превалюють над недоліками цього виду роботи. Створення комплектів слайдів із подальшою їх демонстрацією в ході практичних занять залучає учнів до активного, творчого, самостійного процесу навчання, дозволяє перейти від зовнішньої мотивації навчання до внутрішньої морально-вольової регуляції, виховує інформаційну культуру і науковий світогляд, уміння організувати самостійну і групову роботу. Усна доповідь, що супроводжує презентації, сприяє розвитку в учнів навичок мовлення, підвищенню інформаційної культури, розширює професійний світогляд, позитивно впливає на самооцінку і мотивацію вивчення дисципліни, дозволяє індивідуалізувати процес навчання [4].

Вивчення тем «Глаукома», «Травми та опіки очей» починається з перегляду низки навчальних

Огляди літератури, оригінальні дослідження, **погляд на проблему**, випадок з практики, короткі повідомлення відеофрагментів за темою «Глаукома» в послідовності, яка дозволяє висвітлити процес діагностики та особливості перебігу й лікування цього поширеного захворювання.

Після кожного відеосюжету відбувається «міні круглий стіл» з обговоренням головних питань.

Друга частина заняття продовжується лекцією на тему «Травми та опіки очей», після якої також відбувається демонстрація коротких навчальних фільмів про особливості травм у дітей та дорослих.

Надзвичайно актуальною є тема «Око і щелепно-лицьова патологія». Слід наголосити, що матеріали для самостійної підготовки до заняття за цією темою практично відсутні, як у підручниках, так і в навчальних посібниках. Тому лекцій-

ний матеріал дуже затребуваний студентами. Для поглиблення знань за темою також надаються відеоматеріали, наприклад, «Синдром Крузона, звуження зубних рядів», «Синдром Маркуса Гунна», «Хвороба Бехчета», «Хвороба Микулича» тощо.

У відповідності до структури практичних занять, формою контролю знань за всіма темами курсу з офтальмології, які опановують студенти, є тестування в Гугл-формі.

Висновки. Поєднання різних форм опанування навчального матеріалу з максимальним використанням освітніх онлайн та мультимедійних технологій дозволяє розвивати різні пізнавальні сценарії та ефективніше опановувати теоретичний матеріал і практичні навички.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дистанційне навчання в режимі on-line: нові можливості для професійного розвитку, нові перспективи [Електронний ресурс] // Український медичний часопис. – 2011. – № 3 (83). – URL: <https://www.umj.com.ua/article/13283/distancijne-navchannya-v-rezhimi-on-line-novi-mozhливosti-dlya-profesijnogo-rozvitku-novi-perspektivi> (Дата звернення: 06.11.2020).

2. Наука рисования и памяти [Електронний ресурс]. – URL: <https://woodentoys.com.ua/news/razvitie-navukov/nauka-risovaniya-i-pamyati> (Дата звернення: 07.11.2020).

3. Комплексне обстеження ока та зору : клінічна настанова, заснована на доказах. – URL: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2019_09_20_kn_kompl_obst_okazory.pdf.

4. Попкова О. В. Роль самостоятельной работы студентов по созданию презентаций в формате microsoft powerpoint в развитии языковой и информационной компетенции / О. В. Попкова // Ученые записки Орловского государственного университета. – 2015. – № 3 (66). – С. 254–257.

REFERENCES

1. (2011). Dystantsiine navchannia v rezhymi on-line: novi mozhlyvosti dlia profesiinoho rozvytku, novi perspektivy [Distance learning in the on-line mode: new opportunities for professional development, new perspectives]. *Ukrainskyi medychnyi chasopys – Ukrainian Medical Journal*, 3 (83). Retrieved from: <https://www.umj.com.ua/article/13283/distancijne-navchannya-v-rezhimi-on-line-novi-mozhливosti-dlya-profesijnogo-rozvitku-novi-perspektivi> [in Ukrainian].

2. Nauka risovaniya i pamyati [The Science of Drawing and Memory]. Retrieved from: <https://woodentoys.com.ua/news/razvitie-navukov/nauka-risovaniya-i-pamyati> [in Russian].

3. Kompleksne obstezhennya oka ta zoru: klinichna nastanova, zasnovana na dokazakh [Comprehensive ex-

amination of the eye and vision: clinical guidelines based on evidence]. Retrieved from: https://www.dec.gov.ua/wp-content/uploads/2019/11/2019_09_20_kn_kompl_obst_okazory.pdf [in Ukrainian].

4. Popkova, O.V. (2015). Rol samostoyatelnoy raboty studentov po sozdaniyu prezentatsiy v formate microsoft powerpoint v razvitii yazykovoy i informatsionnoy kompetentsii [The role of students' selfguided work through creation of powerpoint presentations in the development of their linguistic and informational competence]. *Uchenyye zapiski Orlovskogo gosudarstvennogo universiteta – Scientific Notes of the Oryol State University*, 3 (66), 254-257 [in Russian].

ОСОБЕННОСТИ ПРЕПОДАВАНИЯ МОДУЛЯ «ОФТАЛЬМОЛОГИЯ» В РАМКАХ ДИСЦИПЛИНЫ «ОБЩАЯ МЕДИЦИНСКАЯ ПОДГОТОВКА» В РЕЖИМЕ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ

©И. Л. Высочина, И. В. Василевская

ГУ «Днепропетровская медицинская академия МОЗ Украины»

РЕЗЮМЕ. Отечественное высшее медицинское образование сейчас находится в активном поиске путей выхода из кризисной ситуации, сложившейся в условиях пандемии COVID-19 и создания удобного для студентов

Огляди літератури, оригінальні дослідження, **погляд на проблему**, випадок з практики, короткі повідомлення формату прибуття знань, особливо освоєння практичних навичок, а також персоніфікованого спілкування в онлайн-режимі, і базується на поглядах ведучих вітчизняних спеціалістів медичного освіти на можливість дистанційного освіти лікарів в режимі онлайн.

Цель – представити досвід освоєння практичних навичок, а також персоніфікованого спілкування в онлайн-режимі во время преподавания модуля «Офтальмологія» в дисципліні «Общая медицинская подготовка» в условиях пандемии COVID-19.

Результаты. Во время карантина, связанного с пандемией COVID-19, освоение модуля «Офтальмологія» в дисципліні «Общая медицинская подготовка» происходило в дистанційном режимі с помощью образовательного портала Днепропетровской медицинской академии (<http://moodle.dma.dp.ua>) в режимі синхронного обучения, что обеспечивало быструю и непосредственную обратную связь между преподавателем и студентами в реальном времени, почти так же, как и при обычном очном обучении. Применение активизирующих педагогических стратегий зависело от формата практического занятия, конкретной темы и персоніфікованой задачи, получаемых студентами. Необходимость проверки базовых знаний по анатомии и физиологии обусловили содержание первого дня цикла по офтальмологии – это выполнение индивидуального задания в виде рисования строения глаза и вспомогательного аппарата глаза по предоставленным образцам. Закрепление материала, усваиваемого в разные дни цикла «Офтальмологія», происходило благодаря просмотру учебных фильмов, фотоиллюстраций из кафедральной видеотеки и работы с рисунком строения глаза, на котором необходимо было обозначить структуры глаза, которые поражаются при различных заболеваниях (конъюнктивит, эписклерит, склерит, кератит, иридоциклит, увеит, эндофтальмит, острые воспалительные заболевания век и слезных органов, острый приступ глаукомы, ожоги, кровоизлияния и синдром сухого глаза). Создание презентаций в программе PowerPoint студентами в условиях дистанційного обучения, как аспекта самостоятельной работы по выбранной теме, позволило студентам активнее включаться в процесс обучения и способствовало развитию информационной компетенции не только авторов презентаций, но и тех студентов, которые слушали презентацию и оценивали ее.

Выводы. Сочетание различных форм освоения учебного материала в условиях дистанційного обучения (традиционная лекция, практическое занятие с использованием рисования, создание презентаций в программе PowerPoint), позволяет развивать различные познавательные сценарии освоения теоретического материала и практических навыков.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: модуль «Офтальмологія»; пандемия COVID-19; дистанційное обучение; рисование; презентация.

PECULIARITIES OF TEACHING THE MODULE «OPHTHALMOLOGY» WITHIN THE DISCIPLINE «GENERAL MEDICAL TRAINING» IN THE DISTANCE LEARNING

©I. L. Vysochina, I. V. Vasylevska

Dnipropetrovsk Medical Academy

SUMMARY. National higher medical education is currently searching for the ways out of crisis situation in the COVID-19 pandemic and creating a convenient format for students to acquire knowledge especially for mastering practical skills as well as personalized communication based on the view of leading national specialists in medical education concerning the possibilities of distance training of doctors on-line.

The aim – to present the experience of mastering practical skills as well as personalized on-line communication while teaching the «Ophthalmology» module in the «General Medical Training» discipline in the context of the COVID-19 pandemic.

During the quarantine restrictions due to the COVID-19 pandemic, the mastering of the module "Ophthalmology" in the discipline "General Medical Training" took place remotely by means of the educational portal of the Dnipropetrovsk Medical Academy <http://moodle.dma.dp.ua> in the mode of synchronous learning that provided fast and direct feedback between a teacher and students in real time as during regular face-to-face learning. The application of activating pedagogical strategies depended on the format of the practical lesson, the specific topic and the personalized task that the students received. The need to test the basic knowledge of anatomy and physiology determined the content of the first day of the cycle in ophthalmology. The individual task was to draw the structure of the eye and the auxiliary apparatus of the eye on the provided samples. Consolidation of the material learned on different days of the cycle "Ophthalmology" was due to watching educational films, photo illustrations from the video library of the department and work with the picture of the eye structure where it was necessary to mark the structures of the eye affected by various diseases (conjunctivitis, episcleritis, scleritis, keratitis, iridocyclitis, uveitis, endophthalmitis, acute inflammatory diseases of the eyelids and lacrimal organs, acute glaucoma, burns, hemorrhage and dry eye syndrome). Creating PowerPoint presentations by students in distance learning as an aspect of independent personal work on a chosen topic allowed students to become more involved in the learning process and contributed to the development of information competence not only authors of presentations, but also those students who listened to the presentation and evaluated it. Thus, the combination of different forms of mastering educational material in distance learning (traditional lecture, practical lesson using drawing, creating presentations in PowerPoint), allows to develop different cognitive scenarios for mastering both theoretical material and mastering practical skills.

KEY WORDS: module "Ophthalmology"; pandemic COVID-19; distance learning; drawing; presentation.

Отримано 03.02.2021